

ЧУЖДОЕЗИКОВО ОБУЧЕНИЕ

FOREIGN LANGUAGE TEACHING AND LEARNING

МОТИВАЦИЯ ЗА ИЗУЧАВАНЕ НА АНГЛИЙСКИ ЕЗИК ОТ УЧЕНИЦИ
В ПРОГИМНАЗИАЛЕН ЕТАП

Соня Дунева¹

MOTIVATION FOR LEARNING ENGLISH
IN LOWER SECONDARY SCHOOL STUDENTS

Sonya Duneva

Abstract: *In the current educational situation, the development of intercultural communicative competences in English language is of key importance. Motivation to master English is a condition for the successful development of young people at home and abroad. Students have difficulties in learning a foreign language, and they experience hesitant motivation and resistance in their learning efforts in English classes. This scholarly article aims to present a research, interactive methods and approaches that will serve to motivate students in junior high school.*

Keywords: *motivation; language education; interactive approaches and methods.*

ВЪВЕДЕНИЕ

Изучаването и усвояването на английски език в училище се превърна в съществена цел на образователната ни система. Формирането на межкултурните комуникативни компетентности представлява предпоставка за успешното бъдещо развитие на учениците. В днешно време е неприемливо, ако млад човек не притежава минимални знания по английски. Немалка част от учениците разбират това и са съгласни с необходимостта от изучаването му, като са наясно с ползите, които той носи, и с негативите от липсващи умения за общуване на чужд език.

Традиционно английският се възприема като достъпен и широко използван език, който се овладява масово, но въпреки активното му навлизане в живота ни, практиката показва известни съпротиви при изучаването му в прогимназиален етап: много от учениците отказват да го усвоят, твърдейки категорично, че е труден и че дори след няколкогодишен уче-

¹ Соня Дунева – студент по специалност „Начална училищна педагогика и английски език“, ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, Педагогически колеж – Плевен, България. Носител на Академичната награда на ректора на ВТУ; учител по английски език, e-mail: dunevaa@abv.bg

бен процес не го разбират. Снижената мотивация се явява най-голямо предизвикателство както за самите тях, така и за учителите им. Това води до допълнителни трудности: незаинтересованост, нежелание за участие в часовете, избягване на учебните занятия, страх от провал при полагане на усилия за подготовка по предмета и т. н. Когато учениците са фрустрирани и изпитват негативни нагласи, те не желаят да отделят време в безполезни опити за достигане до по-добри резултати. Както отбелязва Е. Желязова, „нагласите контролират стила, подходите и дейностите, които обуславят отношението на обучаемите към представянето, мотивацията, стратегиите за учене” (Попандонова-Желязова 2014: 87).

По време на учебния процес значителна част от учениците отказват да участват в дейността на класа или го правят с нежелание и неразбиране. Те бързо губят интерес, нямат устойчиво внимание, ангажират се по-трудно с предмета и не полагат усилия за усвояването на езика. В основен проблем се превръща езиковата бариера, през която обучаващите се често пъти не успяват да преминат. Шопов твърди, че „езикът се учи, за да се употребява, и се употребява, за да се научи”, но все повече ученици споделят, че се срамуват или страхуват да говорят на езика и поради личните си съмнения са склонни дори да не опитат (Шопов 2013: 61 – 62). Фундаменталните знания, които трябва да бъдат получени, се оказват моментно усвоени или изобщо неусвоени и след време се установява, че липсва основата, върху която да бъдат надградени нови умения.

Според голяма част от учениците учителите преподават уроците по еднообразен и безинтересен начин. Тези от тях, които се справят с изучаването на езика, споделят, че имат интерес, но се ангажират основно в извънучилищни школи. Незаинтересованите ученици са настоящото предизвикателство за образователната система. Необходимо е да бъде намерено решение на проблема: „В съвременния дигитален свят на незабавен и лесен достъп до всякакъв вид информация постепенно започват да се преобръщат и традиционните представи за преподаване в училище. Търсенето на нови методи, подходи и модели цели да откликне на променящото се отношение на учениците към начините на придобиване на знания, мотивацията за учене и ролята на учителя в целия този процес.” (Ангелова 2020: 152)

Стремежът към дълготрайно задържане на вниманието на учениците е основна цел за всеки педагог. За да успее да ангажира целия клас и да предотврати негативните нагласи към часа, учителят трябва да прилага индивидуалния подход на работа с всеки ученик. Благодарение на него е възможно да се наблюдава напредък при всички обучавани в зависимост от потребностите им и стиловете на учене³.

Идея за осъществяване на пълноценен и разнообразен час са интерактивните методи. Те представляват взаимодействие, интеракция, а според Костова и Владимирова „Интеракцията означава вземане на участие в обща дейност, реагиране на въздействието на другите, а не просто съзерцаване на тяхната работа.” (Костова, Владимирова 2011: 203). Интерактивните методи служат за практична организация на учебната дейност, като ангажират и мотивират учениците за участие в часовете. Те учат неосъзнато и качествено, когато преживяват и извършват дейности. П. Кънева твърди: „Съвременното чуждоезиково обучение, ориентирано към изучаване на езика с комуникативна цел, и особено ранното езиково обучение на деца разчитат много на дейностноориентирания подход за обучение, при който на учещите се поставят определени задачи с продуктивен резултат (taskbased learning, learning by doing).” (Кънева 2019: 52).

Ползите от употребата на интерактивните методи се изразяват в развитие на позитивни нагласи към английския език, чувство на удовлетвореност след успешно включване към дейността на класа, засилване на ентузиазма и стимул за учене, ангажираност към учебната дейност и по-достъпно усвояване на учебния материал, развитие на творческия потенциал, позволяване на учениците да учат гъвкаво по начина, по който желаят и др.¹ Ако учителят прилага интерактивните подходи съобразно нивото на класа, това ще предположи за участие тези, които имат съмнения в знанията и уменията си и които често са само пасивни слушатели. За Кръстев е важно да си даваме сметка, че: „... в образователен план не е важно колко е умно едно дете, а колко може да допринесе за своята група или клас.” (Кръстев 2020: 115). Този вид подходи развиват социо-културните умения у учениците и служат като метод за предотвратяване на отказа за учене, както и

за повишаване качеството на обучението. Примери за успешно приложими интерактивни методи в часовете по английски език са следните²:

- Брейнсторминг (мозъчна атака);
- Светкавица;
- SWOT – анализ;
- TPR (Total Physical Response) game;
- Бесеница;
- Кръстословици;
- Игри за познаване на пропуснатата буква в дума или на дума в изречение;
- Отгатване на дума чрез мимика и жест;
- Изпълняване на различни команди;
- Упражнения със състезателен характер в работа по двойки или групи и т.н.

МЕТОДОЛОГИЯ

Настоящото изследване има за цел да установи мотивацията за изучаване на английски език сред ученици в прогимназиален етап на обучение. В проучването е използвана авторска анкета, в която са приложени пет твърдения с петстепенна Ликертова скала: напълно несъгласен; по-скоро несъгласен; не мога да преценя; по-скоро съгласен; напълно съгласен.

Анкетното проучване е проведено със 70 ученици в прогимназиален етап от СУ „Крум Попов“, гр. Левски. Въпросникът е разпространен чрез програмата гугъл формуляри (google forms). Отговорите са събрани автоматично и е получена статистическа обработка в %. Анкетата е изцяло анонимна.

РЕЗУЛТАТИ

В таблица 1 са представени и обобщени резултатите от средните стойности на отговорите на пет твърдения от въпросника. Отчетените резултати от отговорите на учениците са изразени в проценти.

Таблица 1. Резултати от проучване на мотивацията за изучаване на английски език сред учениците в V–VII клас

	Напълно несъгласен;	По-скоро несъгласен;	Не мога да преценя;	По-скоро съгласен;	Напълно съгласен.
1. Изучаването на английски език е практично и полезно.	7,2%	10,3%	4,6%	38,6%	39,3%
2. Английският език е необходим за бъдещото личностно развитие на всеки ученик.	16%	25%	5%	24%	30%
3. Не съм мотивиран да изучавам английски език.	7%	10%	0%	76%	7%
4. Учебните часове по английски са трудни и неразбираеми.	10%	3%	0%	44%	42,6%
5. Ако часовете по английски език включват игри и интерактивни занимания, ще се повиши интереса ми.	0%	0%	0%	2%	98%

От таблица 1. се вижда, че 77,9% изразяват положителна мотивация спрямо изучаването на английски език (сбор от отговорите „по-скоро съгласен“ и „напълно съгласен“), а около 17,5% от учениците не смятат за практично и полезно усвояването му (сбор от отговорите на въпрос № 1 в първите две колони). Едва 54% от учениците смятат, че английският език е необходим за

бъдещото им личностно развитие (въпрос № 2, сбор от отговорите в последните две колони). Голям процент (83% – вж. отговорите „по-скоро съгласен“ и „напълно съгласен“ към въпрос № 3) твърдят, че не са мотивирани да изучават английски език, а 86,6% (въпрос № 4 – последните две колони) смятат учебните часове за трудни и неразбираеми. Почти 100% от учениците твърдят, че ако в часовете по английски език се включват игри и интерактивни занимания, това ще повиши интереса им към предмета – вж. отговорите на въпрос № 5.

На тази база от количествени и качествени резултати се повдигат няколко въпроса за дискусия и се потвърждава, че интерактивните методи са подходящи за повишаване на мотивацията на учениците.

ДИСКУСИЯ

Според В. Диков: „В съвременния високотехнологичен свят, отличаващ се с висока информационна наситеност, младите хора принадлежат към така нареченото „дигитално поколение“. Те искат бързи резултати, които да се постигат с минимално усилие, и бързо се отегчават от традиционните методи на обучение, които за тях са монотонни и скучни, а следователно и демотивиращи.“ (Диков 2013: 387).

Резултатите от изследването демонстрират снижената мотивация сред учениците спрямо изучаването на английски език. Анкетата частично потвърждава, че юношите имат положително отношение спрямо езика. Но също показва, че в по-голяма степен учениците не се чувстват мотивирани за активно поведение в часовете и въввлечени в изучаването на езика. Още по-показателно е, че повече от половината анкетирани не смятат, че изучаването на английски език е необходимо за бъдещото им развитие. Това повдига въпроса за реализацията им в един глобализиран и технологичен свят, където чуждоезиковите компетентности са изключително необходими. Въпреки това се приветстват интерактивните занимания като средство за повишаване на активността и учебната мотивация.

Изследването категорично потвърждава зависимостта между прилагането на интерактивни образователни методи и интереса на учениците.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В заключение може да бъде обобщено, че интерактивните методи имат ключово значение в съвременното образование. Преподаването по иновативен и нетрадиционен начин значително би повишило интереса на модерното поколение към учебните часове по английски език. Обратната връзка от проведеното анкетно проучване насочва към необходимостта от повишаване на ангажираността и желанието на учениците за учене и това трябва да бъде постоянният стремеж на съвременните учители. Интерактивните методи са не само подходящ подход за разнообразяване на часовете, но и успешен начин за усвояване на необходимите знания, умения и компетентности.

БЕЛЕЖКИ

¹ Интерактивни методи за преподаване на чужд език. <http://www.mgu.bg/sessions/10/04/vp.pdf> (посетен на 01.10.2021 г.)

² Нетрадиционни методи за обучение по английски език. Практическо приложение на теорията за множествената интелигентност и теорията за активно учене. <http://sofrony.net/confer/4/ae.pdf> (посетен на 27.09.2021 г.)

³ Интерактивните методи на преподаване в часовете по немски език. <https://diuu.bg/emag/4983/> (посетен на 24.09.2021 г.)

ЛИТЕРАТУРА

Ангелова, К. (2020). Моделът „Обърната класна стая“ на територията на началното училище. *Сборник с доклади от научно-практическа конференция „Актуални политики и практики в образованието“*, 152 – 157. // **Angelova, K. (2020).** Modelat “Obarnata klasna staya” na teritoriyata na nachalното uchilishte. *Sbornik s dokladi ot nauchno-prakticheska konferentsia “Aktualni politiki i praktiki v obrazovaniето”*, 152 – 157.

Диков, В. (2013). Имплементирането на съвременни методи в обучението по чужд език. *Алманах „Научни изследвания“*, том 20, 386 – 410. // **Dikov, V. (2013).** Implementirane na savremenni metodi v obuchenieto po chujd ezik. *Almanah “Nauchni izsledvania”*, том 20, 386 – 410.

Костова, З., Е. Владимирова (2011). Интерактивно обучение: същност, трудности, теоретични основи и критични оценки. *Стратегии на образователната и научната политика*, (19) 3: 203 – 238. // **Kostova, Z., E. Vladimirova (2011).** Interaktivno obuchenie: sashtnost, trudnosti, teoretichni osnovi i kritichni otsenki. *Strategii na obrazovatelната i nauchata politika*, (19) 3: 203 – 238.

Кръстев, А. (2020). Приобщаваща интелигентност. София. // **Krastev, A. (2020).** Priobshtavashта intelligentnost. Sofia.

Кънева, П. (2019). Междупредметни връзки в ранното обучение по английски език като чужд. *Педагогически алманах*, 1, 49 – 53. // **Kaneva, P. (2019).** Mezhdupredmetni vrazki v rannoto obuchenie po angliyski ezik kato chuzhd. *Pedagogicheski almanah*, 1, 49 – 53.

Попандонова-Желязова, Е. (2014). Нагласи и мнения за изучаване на чужд език в контекста на съвременната образователна практика. *Научни трудове на Русенския университет*, том 53, серия 6. // **Popandova-Zhelyazova, E. (2014).** Naglasi i mnenia za izuchavane na chuzhd ezik v konteksta na savremennata obrazovatelna praktika. *Nauchni trudove na Rusenskiа universitet*, том 53, seria 6.

Шопов, Т. (2013). Педагогика на езика. Наръчник по комуникативно преподаване и учене на английски език. София. // **Shopov, T. (2013).** Pedagogika na ezika. Narachnik po komunikativno преподаване i uchene na angliyski ezik. Sofia.